

BOLLYWOOD BEATS!

Indiske toner i Europa

SYNLIGE MÅL

Du kan lære, hvordan musik kan være resultatet af rejser og kulturmøder.

Yderligere kan du ved at se og lytte til eksemplerne i Filmmusik blive opmærksom på, hvordan musikken i film kan vise, hvor i verden handlingen finder sted.

Du kan redegøre for forbindelser mellem den historiske udvikling og musikudviklingen.

Når Lars Møller komponerer til Bollywood Beats og Big Band, og han er inspireret af Indien, bygger han ovenpå en lang tradition, hvor kunstnere har ladet sig inspirere og fascinere af de fremmede toner.

De tidligste rejsende i musik

Nogle af de missionærer og handelsrejsende som rejste ud i verden i gamle dage var interesserede i den mærkelige musik de mødte i de fjerne egne. Det var mange hundrede år før vi fik optageudstyr, så de måtte huske det de hørte, og tage det med hjem i erindringen eller på papir. De tidligste beskrivelser af indiske musik og musikinstrumenter går tilbage til Marco Polo i midten af 1200-tallet.

Orientalismen

Selvom det kun har været nogle overfladiske indtryk, de tidlige rejsende gav af Orientens musik, har de alligevel været med til at inspirere Europas komponister til senere at sætte Orienten på programmet.

'Orienten' betyder Østen
- det sted hvor solen står op.
Det omfatter Mellemøsten og dele af Asien.
'Orienten' refererer også til det sted langt væk,
som Vesten drømmer om og skræmmes af.

EKSEMPLER PÅ KOMPONISTER:
Wolfgang Amadeus Mozart:
Bortførelsens fra Seraillet & Tyrkisk march (1783)
Ludwig van Beethoven: Tyrkisk march (1809)
Verdi: Aida (1871)
Carl Nielsen: Aladdin-suiten (1919)

1900-tallet

Med grammfonens ankomst til Indien i starten af 1900-tallet fik indiske musikere mulighed for at optage deres musik. Ok, de timelange ragaer blev kortet, så de passede til LP-længde, men det var alligevel noget helt andet end at være afhængig af, hvad andre nedskrev på noder. Nu blev det muligt for indiske musikere at blive kendt i Europa.

- [MUSIC OF INDIA](#)

- [WEST MEETS EAST](#)

- [OPTAGELSE MED SHANKAR OG MENUHIN](#)

Dirigent og violinist Yehudi Menuhin besøgte Indien i 1951, og udgiver i 1955 klassisk indisk musik på LP'en 'Music of India'. For mange i Vesten blev det det første møde med klassisk indisk musik. Senere indgår også den anerkendte indiske sitarspiller Ravi Shankar og Yehudi Menuhin et livslangt samarbejde. Det starter med LP'en West Meets East (1967).

Filmmusik

Filmmusikken har i helt særlig grad indarbejdet elementer af Orientens og Indiens musik i deres kompositioner. Fra James Bond til Disneys Aladdin.

CARL HAJOS' MUSIK TIL MOROCCO (1930)

RAVI SHANKAR'S MUSIK TIL GHANDI

JOHN WILLIAM'S MUSIC TIL INDIANA JONES

OG MANGE MANGE FLERE

Vestlig populærmusik

I 1960'erne blev indiske musikere stjerner på den amerikanske jazz- og rockscene. Det handlede om mange forskellige ting:

- Ligesom orientalistene i 1700-tallet var 1900-tallets europæiske musikere fascineret af det eksotiske Indien.
- Hippier, meditation og euforiserende stoffer
- En interesse for ny musikalsk inspiration
- Nye teknologiske muligheder
- En ny globaliseret scene med ukendte instrumenter

Beatles og rock

George Harrison fra Beatles stødte formodentlig på sitaren i forbindelse med optagelserne til filmen 'HELP' i 1965, hvor den var en tilfældig rekvisit. Han blev nysgerrig og igen var det Ravi Shankar som ledte vejen.

Rockmusikerne brugte kun enkelte elementer fra den indiske musik - dels havde numrene begrænset længde, dels var der brug for letgenkendelige melodier og et danse-beat. Det de brugte var typisk:

- den underliggende drone
- karakteristiske instrumentlyde (et klangbillede og spillestil)
- sangstilen
- rytmiske referencer
- inddragelse af indiske ragaer

F.eks. Stykket 'Norwegian Wood' er komponeret i Khamaj raga med en drone. I sangen 'Within you Without you' blandes vestlige og indiske instrumenter. Tonehøjden bøjes som på de indiske instrumenter, og rytmisk arbejdes der med indiske rytmer. Under det hele ligger en fast drone, og der er antydning af en langsom indledning (ligesom i indisk musik - en 'alap'). Endelig indgår der en hurtig drillende dialog mellem strengeinstrumenterne.

[RAVI SHANKAR OM GEORGE HARRISON SOM ELEV](#)

[THE BEATLES MED GEORGE HARRISON PÅ SITAR I 'NORWEGIAN WOOD' \(1965\)](#)

[THE BEATLES MED GEORGE HARRISON PÅ SITAR I 'WITHIN YOU WITHOUT YOU' \(1967\)](#)

[ROLLING STONES: PAINT IT BLACK \(1962\)](#)

[TRAFFIC: HOLE IN MY SHOE \(1967\)](#)

[LIVE IN SWEDEN, RARELY PERFORMED LIVE TRACK](#)

Jazz

Også flere amerikanske jazzmusikere har været inspireret af den klassiske indiske musik, ikke mindst John Coltrane. Han havde også Ravi Shankar som inspirationskilde. Jazzmusikken går ofte til den indiske musik på en anden måde end rock-musikken.

De genbruger både formen, skalaen (ragaerne), rytmemønstrene og instrumenterne.

Komponisten bag Bollywood Beats and Big Band, Lars Møller, var i USA i slutningen af 1980'erne, hvor han samarbejdede med en række amerikanske jazzmusikere. Især John Coltrane og David Liebman var til stor inspiration.

Hvis du vil vide mere om indisk musikteori kan du læse teksten 'Klassisk Indisk Musik'.

**JOHN COLTRANE + MILES DAVIES:
KIND OF BLUE (1959)**

JOHN COLTRANE: OM (1968)

JOHN COLTRANE: NAIMA (1965)

Opgaver

- Kan du genkende indiske elementer i den musik Bollywood Beats and Big Band indspiller?
F.eks. 'Indian Train Ride' ([VIDEO PÅ AARHUS JAZZ ORCHESTRA'S HJEMMESIDE](#))
- Kender du popmusikere, som er inspireret af indisk eller andre musiktraditioner?
Hvilke? Hvordan gør de det?
- Tal om andre eksempler på, hvordan globaliseringen har påvirket musikkens udvikling - f.eks. ved slavernes rejse til USA eller europæernes kolonisering af Latinamerika og Afrika.
- Lav en kritisk analyse af hvordan vi bruger orientalisme i filmmusikken.
Hvilke betydninger, værdier og menneskesyn følger med musikken?